

Mariusz Ciszek

"Życie i zdrowie człowieka w tradycji i kulturze polskiej (...)", Wojciech Bołoz, Ewa Wolnicz-Pawłowska, Warszawa 2004 : [recenzja]

Studia Ecologiae et Bioethicae 2, 852-854

2004

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

1. RECENZJE

Ks. Wojciech Bołoz i Ewa Wolnicz-Pawłowskiej (red.), *Życie i zdrowie człowieka w tradycji i kulturze polskiej. (Materiały konferencji „Problematyka życia i zdrowia w tradycji i kulturze polskiej”, Warszawa, 16 października 2003)*. Wydawnictwo Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego, Warszawa 2004, s. 230.

Od kilku już lat obserwuję wzmożoną działalność wydawniczą Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie, w obszarze szeroko pojmowanej bioetyki i ekologii człowieka. Te liczne monografie powstają w ramach badań naukowych prowadzonych przez Instytut Ekologii i Bioetyki Wydziału Filozofii Chrześcijańskiej UKSW.

Uważam, iż Instytut ten to jedyna w Polsce placówka, która sprawnie łączy dorobek nauk ekologicznych i biomedycznych z refleksją humanistyczną, zwłaszcza zaś z filozoficzno – etyczną. To środowisko naukowe skupiło wokół siebie spore grono autorytetów z zakresu biologii, medycyny, ekologii i filozofii, tworząc specyficzną szkołę bioetyczno – ekologiczną, o unikalnym charakterze w skali kraju, która wyznacza tendencje rozwoju tych dyscyplin naukowych w Polsce.

W miejscu tym chciałbym skupić się na osobie **ks. Prof. dr hab. Wojciecha Bołoz**a. Uczony ten jest autorem wielu oryginalnych i wartościowych monografii¹ i rozpraw głównie z zakresu etyki medycznej, z których duża część już na stałe wpisała się w kanon polskiej literatury bioetycznej. Jego znana książka, *Życie w ludzkich rękach* (Warszawa 1997), stanowi pozycję klasyczną w swojej dziedzinie.

Ks. Profesor pojawia się również w ogólnopolskich mediach, jako ekspert wypowiadający się na tematy bioetyczne. W swoich poglądach akcentuje personalistyczną wizję etyki medycznej, często krytykując uję-

¹ Zob np.: W. BOŁOZ, *Życie w ludzkich rękach*, WATK, Warszawa 1997; W. Bołoz, *Etyka seksualna*, WUKSW, Warszawa 2003; *Edukacja ekologiczna rodziny. Stan – możliwości – programy*. Pod red. W. Bołoz, WATK, Warszawa 1995; *Utylitaryzm w bioetyce. Jego założenia i skutki na przykładzie poglądów Petera Singera*. Pod red. W. Bołoz, G. Höver«a, WUKSW, Warszawa 2002; *Między życiem a śmiercią. Uzależnienia – Eutanazja – Sytuacje graniczne*. Pod red. W. Bołoz i M. Ryś, WUKSW, Warszawa 2002.

cia utylitarystyczne², za ich instrumentalne traktowanie człowieka – osoby.

Z lektury prac tego Autora można wywnioskować, iż jest nie tylko kompetentnym filozofem lecz również erudytą, posiadającym imponującą wiedzę również z zakresu nauk biomedycznych – co tylko ułatwia mu poruszać się w gąszczu zawiłych zagadnień współczesnej medycyny. W mojej recenzji chciałbym zarekomendować potencjalnym czytelnikom nową książkę ks. Wojciecha Bołoz, opracowaną pod redakcją naukową razem z Ewą Wolnicz – Pawłowską, na temat: *Problematyka życia i zdrowia w tradycji i kulturze polskiej*. Monografię tę tworzą referaty przedstawione i przedyskutowane na konferencji naukowej pod tym samym tytułem, która odbyła się w Warszawie, 16 października 2003 roku.

Współautorzy recenzowanej publikacji wywodzą się z różnych grup zawodowych, uczelnianych i światopoglądowych. Zresztą redaktorzy naukowci – ks. W. Bołoz i E. Wolnicz – Pawłowska, w sposób świadomy i zamierzony starali się zachować pluralistyczny charakter monografii, bowiem społeczeństwo polskie, jak i każda inna nacja nie stanowi monolitu, w sferze poglądu na świat.

Redaktorzy podkreślają, że zamierzeniem ich publikacji „było poszukiwanie wspólnego dla Polaków spojrzenia na życie i zdrowie oraz wspólnego języka w ukazywaniu tych wartości” (s. 9). Ta tendencja znajduje swe odzwierciedlenie w próbie odpowiedzi na postawione przez Wojciecha Bołoz w jego artykule – pytanie, *Jaka bioetyka dla Europy i Polski na początku dwudziestego pierwszego wieku? Zachęcam czytelników do zapoznania się z treścią tego wartościowego referatu, a także do przestudiowania artykułu Andrzeja Zolla – Rzecznika Praw Obywatelskich, który wypowiedział się nt. Prawnej ochrony życia.*

W miejscu tym chciałbym zwrócić szczególną uwagę na oryginalne opracowania lingwistyczne. W tej grupie tekstów warto wymienić artykuły: E. Wolnicz – Pawłowskiej, *„Ślachetne zdrowie...” – zdrowie i życie człowieka w języku staropolskim i we współczesnej polszczyźnie*, czy też Jerzego Dumy, *O zdrowiu i życiu w niektórych imionach i nazwiskach słowiańskich*. Bardzo wartościowy jest również przegląd bibliograficzny Miłosza Pawłowskiego, nt. *Życie i zdrowie człowieka w tradycji i kulturze polskiej*.

Niezmiernie ciekawe są również teksty historyczne dotyczące ochrony zdrowia w naszym kraju i w Europie. Warto wymienić prace: Juliana Warzechy, *Afirmacja życia w Biblii* i Marii Miśkiewicz, *Ochrona zdrowia we wczesnym średniowieczu*, a także Andrzeja B. Zakrzewskiego, *Ochrona zdrowia i życia w prawie Wielkiego Księstwa Litewskiego w XVI – XVIII wieku*. Te

² Zob. W. BOŁOZ, *O konieczności zajmowania się utylitaryzmem w etyce*, (w:) *Utylitaryzm w bioetyce. Jego założenia i skutki na przykładzie poglądów Petera Singera*. Pod red. W. Bołoz, G. Höver'a, WUKSW. Warszawa 2002.

historyczne ujęcia warto uzupełnić tekstami: Zbigniewa Szawarskiego, *O pojęciu wyleczenia* i Ewy Masłowskiej, *Kognitywne ścieżki zdrowia*, czy Tadeusza Tołłoczko, *Specyfika medycyny polskiej*.

W recenzowanej monografii nie brakuje również tekstów które poruszają trudne i zawiłe problemy współczesnej medycyny w kontekście etycznym. Należałoby tutaj wymienić artykuły autorów, takich jak: Jacek Zaremba, *Diagnostyka genetyczna – aspekty etyczne w polskiej perspektywie*; Wojciech Rowiński, *Etyczno – obyczajowe aspekty nowych technologii medycznych* oraz Andrzej Górski, *Etyka badań klinicznych – bieżące problemy i perspektywy*.

Uważam, iż recenzowana monografia powstała pod redakcją naukową W. Bóloza i E. Wolnicz-Pawłowskiej to prawdziwa perła w swoim gatunku, którą polecam studentom filozofii (zwłaszcza specjalizującym się w etyce lub bioetyce) oraz medycyny, a także specjalistom i uczonym z zakresu wspomnianych dyscyplin. Biorąc pod uwagę interdyscyplinarność książki, jak i jej bardzo wysoki poziom merytoryczny, jestem przekonany, że każdy z czytelników znajdzie coś dla siebie.

Publikacja ta niewątpliwie wypełnia lukę na rynku wydawniczym i istnieje bardzo duże zapotrzebowanie na dalsze, tego typu inicjatywy.

Mariusz Ciszek

Mark Q. Sutton, Eugene N. Anderson, *Introduction to Cultural Ecology*, AltaMira Press 2004, ss. 385.

Mark Q. Sutton jest dyrektorem Centrum Badań Archeologicznych Uniwersytetu Kalifornijskiego w Bakersfield, z którym jest związany od początku swej kariery naukowej. Swoje wykształcenie zdobył właśnie na tym uniwersytecie, uzyskując kolejne awanse naukowe: licencjat (1973), magisterium (1977) i doktorat (1987), a w roku 1994 tytuł profesora antropologii. Od roku 1987 nieprzerwanie pracuje na Wydziale Socjologii i Antropologii Stanowego Uniwersytetu Kalifornijskiego. Od wielu lat należy do zespołu redakcyjnego prestiżowego pisma z zakresu antropologii *Journal of California and Great Basin Anthropology*, w którym pełnił funkcję redaktora naczelnego.

Mark Q. Sutton jest autorem licznych publikacji. Do najbardziej znanych pozycji książkowych należą: *Archaeological Laboratory Methods: An Introduction* wydana nakładem Kendall/Hunt, która w krótkim czasie do-